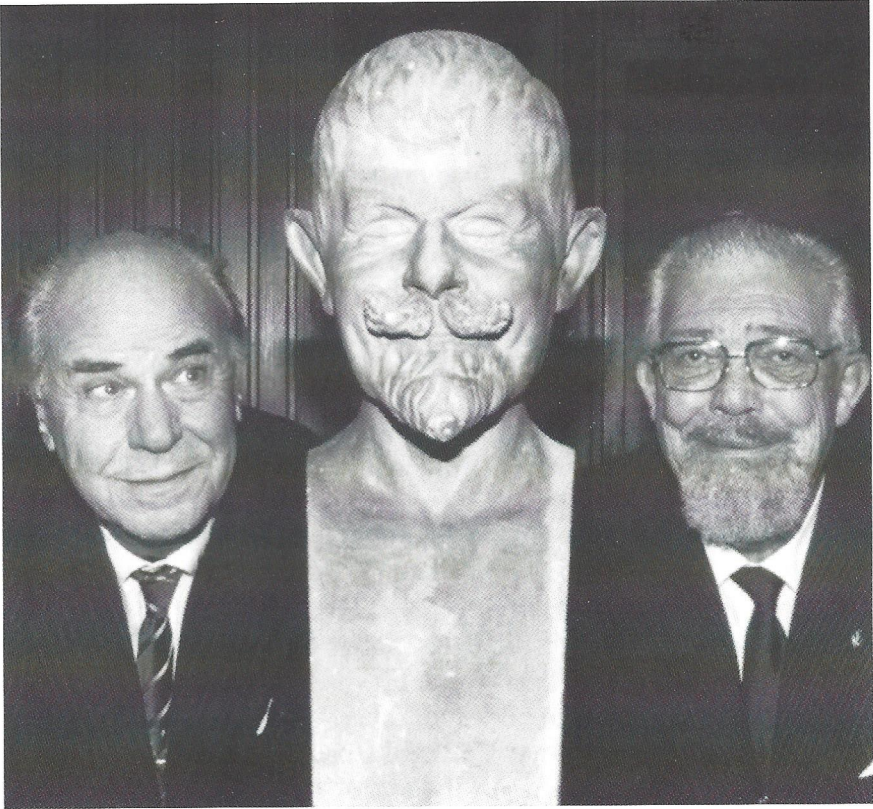

Foto på næste side: Gustav Wied mellem Gustav Wied Selskabets to æresmedlemmer, Ebbe Rode og Ernst Verwohlt

Gustav Wied

Gustav Wied Selskabet og Verwohlt

af Bjarne Pedersen

Inden for juraen findes et begreb, *conditio (condicio) sine qua non*. Direkte oversat betyder ordene: "betingelse uden hvilken ikke". Betingelsen skal være til stede for at der kan pålægges en skadevolder ansvar eller erstatningspligt. Man kommer uvilkårligt til at tænke på dette, når man skal skrive om Ernst Verwohlt. Det er opfattelsen, at der ikke havde været noget livskraftigt Gustav Wied Selskab, hvis Verwohlt ikke havde været på det rette sted på det rigtige tidspunkt.

De to hædersmænd, sognepræsten og organisten Viggo Kanding og den alt for tidligt afdøde museumsforvalter og provinsentertainer Erhard Grimstad var enige om, da de i 1983 talte om at genoplive det gamle Gustav Wied Selskab, at "Vi må have fat i Verwohlt!". Det har vist sig at være en god og rigtig disposition. Det kan nu - som for 15 år siden - fastslås, at man havde brug for en person med en juridisk skarp hjerne og med en ikke ringe fantasi. Personen skulle endvidere have en række ikke-definerbare egenskaber for at få et så ustyrligt foretagende som Gustav Wied Selskabet til at leve og trives. En sådan person var og er Ernst Verwohlt.

Det er ikke sikkert, at det er egenskaben "takt", man kommer til at tænke på straks man nævner Verwohlts person, men det er sikkert, at det kun var under udøvelsen af den størst mulige takt eller taktik, at det lykkedes at genskabe et Selskab med en begrænsning i medlemmernes køn. Ved genstiftelsen af Selskabet den 11. november 1983, henledte Verwohlt forsamlingens opmærksomhed på, at man var forpligtet over for den oprindelige stifter, forfatteren Soya, der med Wieds enke, Alice var enig i, at der ikke skulle kvinder med i Gustav Wied Selskabet, fordi "Gustav ville ikke have brudt sig om det!"

Da der var ordinær generalforsamling den 6. marts 1984, var det naturligt, at forsamlingen valgte Verwohlt til formand, hvilket den da også gjorde med akklamation. Posten bevarede han i mere end 12 år, uden at nogen for alvor tænkte på at gøre ham rangen stridig. Det var nogle gode år, hvor fantasi blandet med saglighed og en del festivitas på en god måde sørgede for, at Gustav Wied Selskabets formål blev imødekommet maksimalt.

Formålet er "at udbrede og øge interessen for og kundskaben om Gustav Wieds produktion (Wiedenskaben) og med udgangspunkt i forfatterens liv og virke i Roskilde at værne om stadigt værende minder om ham i byen. Selskabet søger at opretholde en rimelig balance mellem dets litterære, praktiske og selskabelige formål."

Mærkesagerne var i denne periode en fredning af Wieds bolig "Kastellet", renovering af den tilhørende Mindelund samt opstilling af en buste af Gustav Wied. Disse opgaver samt at skaffe finansieringskilder blev som bekendt løst fremragende. Verwohlts idérigdom er uden rammer. Men der var også tid til en stadig udvikling og raffinering af Selskabets sammenkomster. Der var således ikke grænser for, hvad medlemmerne kunne blive budt på af såvel faste, men da navnlig flydende genstande. Hvem har tidligere hørt om en drik, der hedder "aquavit ad libitum" eller en "Gustav"? Den første accepterer de fleste medlemmer med forsigtighed, men den anden, som Verwohlt hævder at have opfundet, og som er en blanding af porter og champagne, er der delte meninger om.

Det var også i denne periode, at Selskabet, den 6. marts 1985, udnævnte sit første æresmedlem, den kongelige skuespiller Ebbe Rode, som fra den nærliggende storby tog sin forlægger Jørgen Fisker med til domkirkebyen. Han kom straks ind i arbejdet med at sørge for, at Selskabets skriftserie fra 1930'erne og 1940'erne blev fortsat. I Verwohlts formandstid kulminerede det med den fornemme bog om Mindelunden. Samarbejdet er fortsat nu med forlaget "Fisker & Schou". Bogen skulle være hans svanesang som formand.

Verwohlt lever efter Wieds motto i novellesamlingen "Silhuetter": "La' vos bare ikke skave vos, for vi Mennesker er sgu dov alli'evel Mennesker!". Hans tålmodighed er stor, men han kan dog blive en smule adfærdsvanskelig, hvis der er nogen, der kan komme i tanker

om, at "3 Lysholmere" kan skænkes i mindre end 3 glas. Han forudsætter som en selvfølge, at hans samarbejdspartnere er fortrolige med Wieds forfatterskab langt ud i krinkelkrogene.

Han viger ikke tilbage for en tur på en Gustav Wied-cykel, selv om der er modvind. Han klarer denne udfordring med bravour, ligesom han uden store vanskeligheder har fået bestyrelsen til at acceptere, at der til Selskabets sammenkomster uden beregning skulle serveres en genstand til kaffen. Han ramtes af en momentan døvhed og blindhed, så det lykkedes ham at overheøre og overse skiftende kassererers lyde og stærkt talende kropsbevægelser. "Det er medlemspleje", kunne han have sagt. Det var ikke popularitet, han anglede efter, men det har alligevel afstedkommet, at medlemmerne kerer sig om ham, så man i flere tilfælde har sørget for, at hans paraply igen fandt sin rette ejermand.

Efter et bestyrelsesmøde på "Hotel Prindsen" forelagde han det problem, at han gerne ville oprette et organ for bestyrelsesmedlemmer, der ikke mere havde den fornødne arbejdsevne. Man ønskede ikke paladsrevolution med uønsket udtræden, og man havde også behov for en "kravlegård", hvor interessante emner til en bestyrelsespost kunne ses an, inden det blev alvor. En senere formand, Verwohlt og undertegnede påtog os på et fremskredet tidspunkt at løse denne opgave. Det blev til "Kardinalrå-det", som er nedsat "til støtte og inspiration for bestyrelsens arbejde" "blandt veltjente og dertil egnede medlemmer". Ingen af os kan hævde at have ophavsretten til denne konstruktion, men det er givet, at den ikke var kommet til verden, hvis vi ikke havde været samlet på den måde og i den tilstand, som tilfældet var.

Der er ikke nogen, der skal påstå, at Verwohlt ikke har en god appetit. Alligevel har det altid ligget ham stærkt på sinde, at Selskabet ikke må identificeres med "De danske Ædedolke", jf. "Livsens Ondskab". På et tidspunkt fremkom et forslag om en "ædedolkemiddag". De fleste wiedenskabsmænd har et naturligt ønske om - blot én gang - at deltage i en sådan middag. Middagen blev arrangeret, datoen fastsat, men "Gammelkøbing" ville ikke have det, muligvis fordi arrangementet let kunne forveksles med madsvineri. Verwohlt var lidt ærgerlig over det, men accepterede det under

henvisning til, at Selskabet ikke ville sammenlignes med de selskaber, der kårer en "årets ædedolk" og "årets svækling" som den, der henholdsvis levner mindst og mest i nogle spande, der er anbragt under deltagernes stole.

I maj 1994 blev inviteret til et Wied-symposium på Ærø. Emnet var Gustav Wieds breve til broderen Carl. De var i Carls barnebarn, Allan Wieds eje og indeholdt mange spændende og nye oplysninger. Vi 5 herrer måtte klare os alene i Allans skipperhus, så også de, der var uvante med madlavning og sengeredning, blev udsat for nye udfordringer. Verwohlt klarede også - med lidt hjælp - disse opgaver glimrende. Efterfølgende anskaffede Selskabet sig kopi af alle de breve, som Det kongelige Bibliotek har til og fra Gustav Wied. Disse breves oplysninger var værdifulde, også for Mindelundsbogen, så han og jeg fortsatte det tætte og gode samarbejde. Det betød også nogle hyggelige og udbytterige sammenkomster, dels i det ydmyge kontor på Amtsgården, dels i hjemmet. Jeg husker specielt, da brevkopierne var kommet og skulle afleveres, så de kunne blive skrevet ind på min Mac. Jeg havde været på "Roskilde Dampradio" for at medvirke i en udsendelse om Gustav Wied Selskabets middage og ville benytte lejligheden til at tage en del af kopierne med til Taastrup. Da jeg indfandt mig i Strandengen, gik snakken livligt nogle timer. På et tidspunkt blev fru en kontaktet med henblik på lidt fast næring. Hun meddelte beskedent, at hun ikke havde noget at servere, men vi fik da både 2 slags sild, flere slags pølse, hjemmelavet hønsesalat og potkæs. Hvis Verwohlt er beskeden, så er det hans søde kone, fru Inger, der har påvirket ham. Det hører med til historien, at en taxa var fornøden for at bringe brevkopierne frelst til Taastrup.

Efter sin fratræden som formand fortsætter han med at få sprælske, men næsten altid gennemførlige i ideer. Verwohlts interesse for Wied og for Selskabet er usvækket, og hans kritiske sans er intakt.

Det har været festligt at lære personen Ernst Verwohlt at kende, og jeg håber, at venskabet må holde i mange år.

Til lykke med de 75 !